

Indføring

Hvad er forskellen på sunni- og shia-islam?

Islam er verdens andenstørste religion. Men hvad er forskellen på dens to hovedretninger, sunni- og shia-islam? Foto: VINCENT KESSLER Denmark

23. august 2011, kl. 15:22, opdateret 28. maj 2020, kl. 11:43
Af Egil Bargfeldt

Sunni-islam og shia-islam udgør islams to største hovedretninger. De har fra tiden efter Muhammeds død haft en arvestrid, som er et spørgsmål om, hvem den rette leder for islam skulle være. Læs her om forskelle og enigheder mellem de to retninger

Verdens muslimer fordeler sig i dag grundlæggende i to grupper, **sunni- og shia-islam** (<https://www.religion.dk/islam>).

Der kan mellem de to findes mange fællestræk, men deres baggrund er fuld af stridigheder og uoverenstemmelser.

Stridens kerne: Hvem er islams leder?

Da islams grundlægger, **profeten Muhammed** (<https://www.religion.dk/islam/hvem-er-muhammed>) døde i begyndelsen af det 7. århundrede var antallet af muslimer allerede flere hundredetusinde.

Muhammed var både religiøs og politisk leder, og det store spørgsmål var, hvem der skulle træde i hans fodspor.

Størstedelen af datidens muslimer pegede på Abu Bakr - en nær rådgiver for Muhammed - som ny 'kalif' - leder af det politiske organ, kalifatet.

En anden, mindre gruppe mente derimod, at det var Muhammeds fætter og svigersøn, Ali ibn Abi Talib, der var den retmæssige arvtager efter Muhammed.

Begge grupper kæmpede for deres sag, men det blev flertallets valg, Abu Bakr, der til sidst, i 632, blev den første kalif.

Sunni- og shia-islam: Den rette kilde og levevis

Skellet mellem sunni- og shia-islam optrådte ikke i islam fra begyndelsen.

For både sunni- og shia-muslimer anses Koranen da også som den primære kilde til livsførelse, ligesom Muhammed anses som den sidste profet, der har været.

I sunni-islam eller sunnismen anses Koranen som den afgørende kilde til Muhammeds levevis, som er den, man søger at efterleve.

Sunni betyder også 'at følge sunna', som er Profetens måde at leve på, de ting han gjorde, modsatte sig eller gik ind for.

Ved siden af Koranen benytter sunni-islamiske imamer de såkaldte 'hadith', som er forskellige udlægninger af de ting, Muhammed har sagt og gjort.

I forhold til sunni-islam lægger shia-muslimer eller shiister derimod vægt på den særlige status, de mener, imam-slægten efter Muhammed har eller bør have.

Shia kommer fra betegnelsen 'Shiat Ali', som betyder 'Alis parti' eller 'partisaner', og understreger, at imam-rækkefølgen kan spores i en direkte linje fra Muhammed og fætteren Ali, i den såkaldte 'Ahl al-Bayt', profetslægt.

Inden for shia-islam er der ganske vist forskellige bud på dette retmæssige 'imam-linje'.

Man finder derfor flere forskellige shia-islamiske arvefølge-grene, heriblandt zaiditerne (fem-imam-linjen), ismailitterne (syv-imam-linjen) og den mest udbredte, tolv- (tolv-

imam-linjen).

Ledelse og ihukommelse

Efter Abu Bakr fulgte to kaliffer, og det var først efter mordet på den tredje kalif, Uthman, at Ali i 656 blev valgt som den fjerde kalif efter Muhammed.

Islam havde på dette tidspunkt bredt sig til store dele af det område, vi i dag kalder Mellemøsten.

Der herskede stor uenighed om arvefølgen blandt imamer og kaliffer, og Ali måtte kæmpe flere slag, for at blive accepteret som retmæssig kalif.

Mu'awiya, som var guvernør i Damaskus, var blandt de muslimer, der modsatte sig Ali.

I 657 kom det til sammenstød under slaget ved Siffin, som endte uafgjort, og Mu'awiya og Ali indgik våbenhvile.

En gruppe af Alis følge, de såkaldte Kharijitter modsatte sig beslutningen og tilsluttede sig i stedet sloganet 'ingen kan regere undtagen Allah'.

I 661 snigmyrdede samme gruppe Ali i byen Kufa i Irak under en bøn.

Senere hævnede Alis sønner mordet med en heftig fremfærd mod Kharijitterne, som følgende ofte er blevet set som den første ekstremistiske, islamistiske gruppe.

Efter Alis død blev Mu'awiya ny kalif under stor protest fra Alis slægtninge.

Samtidig blev der med skiftet i kalifatet føjet til splittelsen mellem sunni- og shia-muslimer.

Mu'awiya fulgtes som kalif af sønnen Yazid i 680, og det var samme Yazid, der under slaget ved Karbala dræbte Alis yngste søn, Hussein bin Ali.

Hussein anses blandt shia-muslimer som den tredje, retmæssige kalif efter Muhammed, og hans død ihukommes i dag af shia-muslimer over hele verden under den særlige 'ashura-dag'.

Dagen ses for shia-muslimer som den symbolske afslutning på den tiende sørgedag for Hussein som martyr og markeres blandt andet mange steder med offentlig selvpiskning.

Blandt sunni-muslimer er ashura-dagen derimod en traditionel fastedag, der markerer fortællingen om israelitternes flugt fra Egypten.

Sunni- og shia-islam i udvikling

Sunni- og shia-islam spredtes hurtigt vidt omkring.

Sunni-islam vandt hurtigt popularitet. Gennem retsvidenskabelige skoler, '**fiqh** (<http://da.wikipedia.org/wiki/Fiqh>)' kunne religiøse og lovgivningsmæssige forhold håndteres i kalifatet.

Med tiden blev de religiøse områder i stigende omfang overtaget af religiøse lærde, 'ulama' og kaliffens status blev af mindre religiøs karakter.

Fra det 15. til det 20. århundrede medvirkede store imperier og sultanater som det ottomanske til udbredelsen af islam i et område, som strækkede sig fra Asien til Afrika.

Kalifatet har ikke eksisteret i mange år, og sunni-islam fungerer derfor som udgangspunkt statsuafhængigt i dag.

Shia-islam fastholdte imam-slægten som religiøse lederskikkelser.

Hvor kaliffen i sunni-islam i mange år stod i spidsen politisk og i hvert fald symbolsk religiøst, fungerede shia-islamiske imamer som religiøse forbilleder, der gennem den ædle profetslægt, Ahl al-Bayt stod i spidsen for shia-muslimerne.

Der findes i shia-islam forskellige bud på den retmæssige rækkefølge af imamer i Muhammeds slægt.

Den mest udbredte er 'tolverne', der kaldes sådan, fordi de mener, at der har været tolv retmæssige imamer siden Muhammed.

Tolver-shiitter mener, at den tolvte imam, Muhammad al-Mahdi er forsvundet eller har

søgt skjul, og at han vil komme tilbage som 'Mahdi', en slags frelsende Messias.

Shia-muslimer ledes i Ahl al-Bayt-imamernes fravær af forskellige lærde.

Dermed finder man i shia-islam et religiøst hierarki, som ikke findes på samme måde i sunni-islam.

De højest rangerede lærde går under betegnelsen 'Ayatollah', som betyder 'Guds tegn'.

'Ayatollah Khomeini' er nok den mest kendte ayatollah i nyere tid. Han fungerede som religiøs leder i Iran frem til 1989.

Khomeini ansås af mange shia-muslimer som et muligt bud på den tilbagevendte 'Mahdi'.

Det var i øvrigt på foranledning af Khomeini, at der i 1989 blev udsendt en 'fatwa' (red: en kendelse) mod forfatteren Salman Rushdie.

Sunni- og shia-islam i tal

Der lever i dag cirka halvanden milliard muslimer i verden. Islam er dermed verdens andenstørste religion efter kristendommen, **skriver analyseforumet PEW.**

(<http://www.pewforum.org/2009/10/07/mapping-the-global-muslim-population/>)

På verdensplan udgør sunni-muslimer cirka 85 procent af verdens muslimer, mens cirka 15 procent er shia-islam-tilknyttede.

Shia-islam har cirka 200 millioner tilknyttede og er relativt udbredt i lande som Irak, Pakistan, Yemen og Azerbajjan.

I Iran tilhører omkring 90 procent af befolkningen shia-islam, som er statsreligion, hvilket gør landet til den største politiske repræsentant for islam i dag.

Sunni-islam er den mest udbredte form for islam, og findes stærkest repræsenteret i lande som Indonesien, Pakistan, Egypten og Algeriet

Religionsforsker Brian Arly Jacobsen har på baggrund af tal fra Danmarks statistik slået fast, at der er cirka **306.000 muslimer i Danmark** (<https://www.religion.dk>

[/religionsanalysen/hvor-mange-indvandrere-lever-i-danmark](#)) (2017). De udgør dermed 5,3 procent af befolkningen. Størsteparten af disse er sunni-muslimer.

Er striden lagt på hylden?

Den væsentligste uoverensstemmelse mellem sunni- og shia-islam bunder i spørgsmålet: Hvem skal følge Muhammed?

Spørgsmålet og de sammenstød, det har skabt, har i mange år ført til splittelse blandt verdens muslimer.

På trods af stadige sammenstød, maner mange muslimer alligevel i dag til forsoning mellem islams forskellige grene.

Stadig finder man dog betegnelser som 'Rafida', der betyder, 'dessertør' eller 'vantro' og blandt sunni-muslimer bruges om shia-muslimer, der ikke anerkender Abu Bakr som retmæssig kalif, ligesom betegnelsen 'Nasibi' af nogle shia-muslimer bruges til at betegne muslimer, der ikke anerkender Ali.